21. MEKTUP

٢١ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادِى وَالْعِشْرُونَ: اِلَى الْمِيرْ مُحَمَّدِ نُعْمَانَ فِى جَوَابِ اَسْئِلَةٍ عَنْ كَوْنِهِ تَعَالَى مُشَارًا اِلَيْهِ بِالضَّمَائِرِ وَعَنْ فَضْلِ الزُّهَّادِ وَعَنْ كَيْفِيَّةِ عِلْمِ الْحَقِ بِذَاتِهِ جَلَّ سُلْطَانُهُ وَعَمَّ اِحْسَانُهُ ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلاَمُهُ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى قَدْ سَأَلْتُمْ اَنَّهُ اِذَا لَمْ تَكُنِ الْاَشْيَاءُ اَشْيَاءَ بِمَاهِيَّتِهَا الظِّلِّيَةِ بَلْ بِمَاهِيَّةِ اَصْلِهَا يَنْبَغِى اَنْ يَكُونَ الْمُشَارُ اِلَيْهِ بِلَفْظِ هُوَ وَاَنْتَ وَاَنَا هُوَ ذَاكَ الْاَصْلَ فَحِينَئِذٍ كَيْفَ يَصْدُقُ حَمْلُ بَعْضِ الصِّفَاتِ الْغَيْرِ الْمُلاَئِمِ لِذَاكَ الْاَصْلِ عَلَى الضَّمَائِرِ كَقَوْلِنَا اَنَا آكِلٌ وَاَنَا نَائِمٌ. اِعْلَمْ اَنَّ الظِّلَّ وَاِنْ كَانَ قَائِمًا بِاَصْلِهِ وَلٰكِنَّ ثُبُوتَهُ الظِّلِّىَ وَاِنْ كَانَ فِى مَرْتَبَةِ الْحِسِّ وَالْخَيَالِ مُتَحَقِّقٌ دَائِمًا وَاَحْكَامُهُ الظِّلِّيَةُ دَائِمَةٌ وَبَاقِيَةٌ وَخُلِقْتُمْ لِلْاَبَدِ شَاهِدٌ لِذٰلِكَ وَحَمْلُ الصِّفَاتِ عَلَى تِلْكَ الضَّمَائِرِ اِنَّمَا هُوَ بِمُلاَحَظَةِ اعْتِبَارِ ظِلِّيَتِهَا وَلِكُلِّ مَرْتَبَةٍ مِنْ مَرَاتِبِ الْوُجُودِ حُكْمٌ عَلَى حِدَةٍ وَكُلَّمَا هُوَ مُتَلاَشٍ وَمُضْمَحِلٌّ فِى الْاِلٰهِ لَيْسَ بِاِلٰهٍ جَلَّ وَعَلاَ وَسَأَلْتُمْ أَيْضًا عَنْ مَعْنَى الْحَدِيثِ الْقُدْسِيِّ الْوَارِدِ فِى فَضَائِلِ الزُّهَّادِ الْكِرَامِ مَعَانِى اَلْفَاظِهِ ظَاهِرَةٌ وَلَيْسَ بِبَعِيدٍ عَنْ فَضْلِهِ وَكَرَمِهِ تَعَالَى اَنْ يُخَصِّصَ جَمَاعَةً بِفَضَائِلَ وَخَصَائِصَ وَاَنْ يُنْعِمَ ع عَلَيْهِمْ بِدَرَجَاتٍ وَمَرَاتِبَ يَغْبِطُهُمْ فِيهَا غَيْرُهُمْ وَعَدَمُ حِسَابِ هٰؤُلاَءِ لَيْسَ بِمَحَلِّ تَرَدُّدٍ فَاِنَّ كَثِيرًا مِنْ اُمَّةِ خَيْرِ الْبَشَرِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَوَاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَمِنْ جُمْلَةِ ذٰلِكَ مَا وَرَدَ فِى الْحَدِيثِ الصَّحِيحِ «**يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ اُمَّتِى سَبْعُونَ اَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ**» فَقَالُوا «مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ» قَالَ «**اَلَّذِينَ لاَ يَكْتَوُونَ وَلاَ يَسْتَرْقُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ**» وَفِى هٰذَا الْمَقَامِ سِرٌّ عَظِيمٌ لاَ مَصْلَحَةَ فِى اِظْهَارِهِ لِكَوْنِهِ بَعِيدًا عَنْ اَفْهَامِ الْاَكْثَرِينَ فَاِنِ اتَّفَقَتِ الْمُلاَقَاةُ يَنْبَغِى اَنْ تَذْكُرُوا بِهَا فَنَذْكُرُ شَمَّةً مِنْهُ مُشَافَهَةً وَرَمْزٌ مِنْ هٰذَا السِّرِّ مُنْدَرِجٌ فِى مَكْتُوبٍ مِنْ مَكْتُوبَاتِ الْجِلْدِ الثَّانِى فَاِذَا وَجَدْتُمُوهُ لَعَلَّكُمْ تَجِدُونَهُ «**وَسَأَلْتُمْ**» أَيْضًا اَنَّ عِلْمَ الْحَقِ سُبْحَانَهُ هَلْ يَكُونُ مُحِيطًا بِكُنْهِ ذَاتِهِ اَوْ لاَ فَاِنْ كَانَ مُحِيطًا يَلْزَمُ تَنَاهِى الذَّاتِ «**اِعْلَمْ**» اَنَّ الْعِلْمَ عَلَى قِسْمَيْنِ حُصُولِىٌّ وَحُضُورِىٌّ

وَمُحَالٌ اَنْ يَتَعَلَّقَ الْعِلْمُ الْحُصُولِيُّ بِكُنْهِ ذَاتِ الْوَاجِبِ جَلَّ سُلْطَانُهُ لِكَوْنِهِ مُسْتَلْزِمًا لِلْاِحَاطَةِ وَالتَّنَاهِى وَاَمَّا الْعِلْمُ الْحُضُورِيُّ فَيَجُوزُ اَنْ يَتَعَلَّقَ بِكُنْهِ ذَاتِهِ تَعَالَى وَلاَ يَلْزَمُ مِنْهُ تَنَاهٍ اَصْلاً وَالسَّلاَمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

- **Mir Muhammed Numan'a gönderilmiştir.**
- **Allah'a zamirlerle işaret edilmesiyle ilgili sorunun cevabı, zahitlerin fazileti, Hak Sübhânehû'nün kendini bilmesinin mahiyeti.**

Allah'a hamd peygamberlerine selam olsun. Mektubunuzda; eşyanın gölgesel mahiyetleriyle değil de asıllarının (Allah'ın) mahiyetiyle var olması takdirinde "ben", "sen" ve "o" gibi zamirlerle işaret edilenin gerçekte eşya değil eşyanın aslı olması gerektiğini ve bu durumda "ben yiyorum", "ben uyuyorum" gibi eşyanın aslına yakışmayan hallerin nasıl söz konusu asla isnat edileceğini sormuşsunuz[9].

Gölge her ne kadar aslıyla kaim olsa da, onun gölgesel varlığının his ve vehim mertebesinde de olsa devamlı olarak bir gerçekliği bulunur. Bu gerçekliğe bağlı olarak onun sürekli olarak gölgesel işlevleri ve hükümleri vardır. "Sonsuzluk için yaratıldınız" sözü bu gerçeğe işaret eder. Gölgenin sıfatlarını bu zamirlere isnat etmemiz onların gölge oluşunu düşünmemiz itibariyledir. Varlık derecelerinden her birinin kendine mahsus hükümleri vardır. İlahta varlığını kaybeden hiçbir şey ilah olamaz.

Mektubunuzda zahitlerin fazileti hakkında varit olan hadis-i kutsinin ne mana ifade ettiğini soruyorsunuz. Bu hadiste geçen kelimelerin manaları gayet açıktır. Allah'ın belli bir zümreye özel olarak bazı fazilet ve meziyetleri atfederek diğerlerini onlara özendirmesi garip bir şey değildir. Bu zümrenin hesaba çekilmeden cennete girecek olması da şüphe duyulacak bir konu değildir. Nitekim bu ümmetten hesapsız olarak cennete girecek olan çok kimse bulunmaktadır.

---

[9] Bu soru, bu cildin birinci mektubunda aynı şahsa verilen cevap üzerine ortaya çıkan bir şüpheden doğmuştur. Sorunun aslını öğrenmek isteyenler bu cildin 1. mektubunu mütalaa edebilirler.

Bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz; *"Ümmetimden yetmiş bin kişi hesaba çekilmeden cennete girecektir" buyurmuş ve sahabe; «Onlar kimlerdir?» diye sorunca; "Onlar efsun ve dağlama yaptırmayıp Allah'a tevekkül edenlerdir!"* buyurmuştur.[10]

Bu makamda çok büyük bir sır vardır. Fakat insanların bunu anlayamayacağını düşünerek açıklamak istemiyorum. Eğer karşılaşırsak bana hatırlatırsın ve sana bir nebze bu sırrı açarım. Ayrıca ikinci ciltte geçen bir mektupta bu sırra imada bulunulmuştur. O mektubu bulabilirseniz belki sırrı çözebilirsiniz.

Mektubunuzda Allah'ın ilminin kendi zatını künhüyle kuşatıp kuşatmadığını sormuş ve eğer kuşatıyorsa bu durumda zatının sonlu olması gerektiğini yazmışsınız.

İlim iki kısımdır; husûlî ilim, huzûrî ilim. Husûlî ilmin Allah'ın zatına ulaşması imkansızdır. Çünkü bu kuşatma haline yol açar ki bu da sonluluğu gerektirir. Fakat huzûrî ilmin Allah'ın zatına taalluk etmesi mümkündür ve bu sonluluğu gerektirmez. *Baki selam...*

KELİME ANLAMI

21. ◄ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادِى وَالْعِشْرُونَ Yirmi birinci mektup *(Kime gönderilmiştir?)* **اِلَى الْمِيرْ مُحَمَّدِ نُعْمَانَ Mir Muhammed Numan'a** *(Ne hakkındadır?)* **فِى جَوَابِ اَسْئِلَةٍ Soruların cevabı hakkındadır** *(Neden sorular?)* **عَنْ كَوْنِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın olması** *(Ne?)* **مُشَارًا اِلَيْهِ Kendisine işaret edilmiş** *(Ne ile?)* **بِالضَّمَائِرِ Zamirlerle وَعَنْ فَضْلِ الزُّهَّادِ Ve zâhitlerin fazileti وَعَنْ كَيْفِيَّةِ عِلْمِ الْحَقِّ بِذَاتِهِ Ve Allah'ın kendi zatını bilmesinin keyfiyeti جَلَّ سُلْطَانُهُ Ki, onun saltanatı yüce وَعَمَّ اِحْسَانُهُ İhsanı umumidir. ➢**

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلَامُهُ Ve selamı da عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun قَدْ سَأَلْتُمْ Sormuşsunuz ki, اَنَّهُ اِذَا لَمْ تَكُنِ الْاَشْيَاءُ Varlıklar olmadığında *(Ne?)*

[10] Buharî, Rikak, 50, nr. 6541; Müslim, İman, 93, nr. 217; Ahmed bin Hanbel, el-Müsned, 1/321, nr. 2955; Ebu Avane, el-Müsned, nr. 248; el-Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübra, 9/341; Tahavi, Şerhu Maani'l-Asar, 4/330; el-Bezzar, nr. 2120; Taberanî, el-Evsat, 1/293.

بَلْ بِمَاهِيَّةِ اَصْلِهَا اَشْيَاءَ بِمَاهِيَّتِهَا الظِّلِّيَّةِ Zilli mahiyetleriyle varlık Bilakis aslının mahiyetiyle (varlık olduklarında) يَنْبَغِى اَنْ يَكُونَ الْمُشَارُ اِلَيْهِ İşaret edilenin olması gerekir *(Ne ile?)* بِلَفْظِ هُوَ وَاَنْتَ وَاَنَا O, sen ve ben zamirleriyle *(Ne olması gerekir?)* هُوَ ذَاكَ الْاَصْلَ Bu asıl (olması gerekir) فَحِينَئِذٍ كَيْفَ يَصْدُقُ Bu durumda da nasıl doğru olur *(Ne?)* حَمْلُ بَعْضِ الصِّفَاتِ الْغَيْرِ الْمُلاَئِمِ لِذَاكَ الْاَصْلِ Bu asla uygun olmayan bazı sıfatları nispet etmek *(Neye?)* عَلَى الضَّمَائِرِ Zamirlere *(Ne gibi uygun olmayan sıfatlar?)* كَقَوْلِنَا اَنَا آكِلٌ Ben yiyorum وَاَنَا نَائِمٌ Ben uyuyorum sözümüz gibi اِعْلَمْ Bilesin ki, اَنَّ الظِّلَّ Gölge وَاِنْ كَانَ Her ne kadar قَائِمًا بِاَصْلِهِ Aslı ile var olsa da وَلَكِنَّ ثُبُوتَهُ الظِّلِّيَّ Ancak onun gölgesel varlığı وَاِنْ كَانَ Her ne kadar فِى مَرْتَبَةِ الْحِسِّ وَالْخَيَالِ His ve hayal mertebesinde ise de مُتَحَقِّقٌ دَائِمًا Daima mevcuttur وَاَحْكَامُهُ الظِّلِّيَّةُ Ve onun zılli hükümleri دَائِمَةٌ وَبَاقِيَةٌ Daimi ve kalıcıdır وَخُلِقْتُمْ لِلْاَبَدِ Ebediyet için yaratıldınız sözü شَاهِدٌ لِذٰلِكَ Buna şahittir وَحَمْلُ الصِّفَاتِ Sıfatların nispet edilmesi *(Neye?)* عَلَى تِلْكَ الضَّمَائِرِ Bu zamirlere اِنَّمَا هُوَ O sadece بِمُلاَحَظَةِ اعْتِبَارِ ظِلِّيَّتِهَا Gölge olması itibarının dikkate alınmasıyladır وَلِكُلِّ مَرْتَبَةٍ مِنْ مَرَاتِبِ الْوُجُودِ Vücut mertebelerinin her birinin حُكْمٌ عَلَى حِدَةٍ Başlı başına hükmü vardır فِى وَكُلَّمَا هُوَ مُتَلاَشٍ وَمُضْمَحِلٌّ الْاِلٰهِ İlahta yok olup giden her şey لَيْسَ بِاِلٰهٍ O ilah değildir جَلَّ وَعَلاَ O yüce ve uludur وَسَأَلْتُمْ أَيْضًا Ve de sormuşsunuz *(Neden?)* عَنْ مَعْنَى الْحَدِيثِ الْقُدْسِيِّ الْوَارِدِ Gelen hadis-i kutsinin manasından *(Ne hakkında gelen?)* فِى فَضَائِلِ الزُّهَّادِ الْكِرَامِ Kıymetli zâhitlerin faziletleri hakkında مَعَانِي اَلْفَاظِهِ ظَاهِرَةٌ Hadisinin lafızlarının manası açıktır وَلَيْسَ بِبَعِيدٍ عَنْ فَضْلِهِ وَكَرَمِهِ تَعَالَى Ve Allah'ın fazlı kereminden uzak değildir *(Ne?)* اَنْ يُخَصِّصَ جَمَاعَةً Bir cemaati seçkin kılması *(Ne ile?)* بِفَضَائِلَ وَخَصَائِصَ Bazı fazilet ve özelliklerle وَاَنْ يُنْعِمَ عَلَيْهِمْ Ve onlara ihsan etmesi *(Ne?)* بِدَرَجَاتٍ وَمَرَاتِبَ Öyle derece ve mertebeler ki, يَغْبِطُهُمْ فِيهَا Onlara o derecelerde imreniyor *(Kim?)* غَيْرُهُمْ Diğerleri وَعَدَمُ حِسَابِ هٰؤُلاَءِ Ve bu kişilerin hesap görmemesi لَيْسَ بِمَحَلِّ تَرَدُّدٍ Şüphe edilecek bir yer değildir فَاِنَّ كَثِيرًا مِنْ اُمَّةِ خَيْرِ الْبَشَرِ Çünkü beşerin en

hayırlı ümmetinden birçoğu عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ Ona ve diğerlerine اَلصَّلَوَاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ Salat-u selam olsun يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ Cennete hesapsız gireceklerdir وَمِنْ جُمْلَةِ ذٰلِكَ Ve bu türdendir *(Ne?)* مَا وَرَدَ فِي الْحَدِيثِ الصَّحِيحِ Sahih hadiste gelen şu söz يَدْخُلُ الْجَنَّةَ Cennete girer *(Kimden?)* مِنْ اُمَّتِي Ümmetimden *(Kim?)* سَبْعُونَ اَلْفًا Yetmiş bin kişi *(Nasıl?)* بِغَيْرِ حِسَابٍ Hesapsız فَقَالُوا Dediler ki: مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللهِ Onlar kimdir? Ya Resûlellah! قَالَ Dedi ki: اَلَّذِينَ O kimselerdir ki, لاَ يَكْتَوُونَ وَلاَ يَسْتَرْقُونَ Dağlama ve efsun yaptırmazlar وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ Ve sadece Rablerine güvenirler وَفِي هٰذَا الْمَقَامِ Bu makamda سِرٌّ عَظِيمٌ Büyük bir sır vardır ki لاَ مَصْلَحَةَ فِي اِظْهَارِهِ Onu açıklamanın faydası yoktur *(Niçin?)* لِكَوْنِهِ بَعِيدًا Uzak olduğu için *(Neden?)* عَنْ اَفْهَامِ الْاَكْثَرِينَ Çoklarının anlayışından فَاِنِ اتَّفَقَتِ الْمُلاَقَاةُ Buluşmak nasip olursa يَنْبَغِي اَنْ تَذْكُرُوا بِهَا Bunu hatırlatmanız gerekir فَنَذْكُرُ شَمَّةً مِنْهُ Biz de ondan bir kısmını zikrederiz *(Nasıl?)* مُشَافَهَةً Ağızdan ağza وَرَمْزٌ مِنْ هٰذَا السِّرِّ Bu sırrın bir rumuzu مُنْدَرِجٌ Yer almaktadır *(Nerede?)* فِي مَكْتُوبٍ مِنْ مَكْتُوبَاتِ الْجِلْدِ الثَّانِي İkinci cildin mektuplarından birinde لَعَلَّكُمْ تَجِدُونَهُ فَاِذَا وَجَدْتُمُوهُ O rumuzu bulduğunuzda Sanırım o sırrı da bulursunuz وَسَأَلْتُمْ اَيْضًا Ve de sormuşsunuz ki, اَنَّ عِلْمَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ Hak Subhânehu'nun ilmi هَلْ يَكُونُ مُحِيطًا Acaba kuşatıcı olur mu? *(Neyi?)* بِكُنْهِ ذَاتِهِ Zatının özünü اَوْ لاَ Yoksa olmaz mı? فَاِنْ كَانَ مُحِيطًا Eğer kuşatıcı olursa يَلْزَمُ تَنَاهِي الذَّاتِ Zatın bitimli olması gerekir اِعْلَمْ Bilesin ki, اَنَّ الْعِلْمَ عَلَى قِسْمَيْنِ İlim iki kısımdır حُصُولِيٌّ وَحُضُورِيٌّ Husûli ve huzûri وَمُحَالٌ Ve imkansızdır *(Ne?)* اَنْ يَتَعَلَّقَ الْعِلْمُ الْحُصُولِيُّ Husûli ilmin ilişkin olması *(Neye?)* بِكُنْهِ ذَاتِ الْوَاجِبِ Vacip Teâlâ'nın zatının özüne جَلَّ سُلْطَانُهُ Onun saltanatı yücedir *(Niçin imkansızdır?)* لِكَوْنِهِ مُسْتَلْزِمًا Bu gerektirdiği için *(Neyi?)* لِلْاِحَاطَةِ وَالتَّنَاهِي Kuşatmayı ve bitimli olmayı وَاَمَّا الْعِلْمُ الْحُضُورِيُّ Fakat huzûri ilim فَيَجُوزُ اَنْ يَتَعَلَّقَ Onun ilişkin olması mümkündür *(Neye ilişkin olması?)* بِكُنْهِ ذَاتِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın zatının özüne وَلاَ يَلْزَمُ مِنْهُ تَنَاهٍ اَصْلاً Ve bundan da asla bitimlilik gerekmez وَالسَّلاَمُ Selamlar...